

- roku, ze szczególnym uwzględnieniem prac na wysokości, w wykopach oraz budowy, montażu i eksploatacji rusztowań;
- objęcia szczególnym nadzorem tych placów budów, na których inspektorzy pracy rozpoznali duże zagrożenia, wynikające z charakteru zadania inwestycyjnego oraz przyjętych technologii; a także budów, na których doszło do zdarzeń wypadkowych;
- zwiększenia trwałości uzyskanych efektów, poprzez kilkakrotne powtarzanie kontroli w zakładzie, w celu skutecznego egzekwowania decyzji i wniosków pokontrolnych;
- zacieśnienia współpracy z nadzorem budowlanym, mającym największą styczność z projektantami i inwestorami, w celu zminimalizowania błędów,

dów, które popełnione na etapie przygotowania inwestycji mogą wpływać na stan bezpieczeństwa i higieny pracy na budowie;

- promowania wśród uczestników procesu inwestycyjnego wiedzy o ich obowiązkach oraz przepisach bhp.

B. Ręczne prace transportowe

Wykonywanie ręcznych prac transportowych sprawdzono na 792 budowach, prowadzonych przez 1089 pracodawców, zatrudniających ponad 19,9 tys. pracowników, w tym 1283 kobiety i 165 młodocianych.

Najważniejsze informacje o stwierdzonych nieprawidłowościach przedstawiono na wykresie.

Wykres 66. Budownictwo – transport ręczny – naruszenia przepisów

Wyniki kontroli wskazują, że **pracodawcy budowlani nie przywiązują dużej wagi do zagrożeń wynikających z nieprawidłowej organizacji ręcznych prac transportowych**, co potwierdzają zwłaszcza nieprawidłowości w zakresie oceny ryzyka zawodowego. Jak wskazuje wykres, co trzeci pracodawca nie uwzględnił tych zagrożeń w ocenie ryzyka zawodowego, a co czwarty nie poinformował pracowników o zasadach ochrony przed urazami związanymi z transportem ręcznym. Również co czwarty pracodawca, w ramach instruktażu stanowiskowego, nie przeszkolił teoretycznie i praktycznie pracowników odnośnie bezpiecznych metod wykonywania ręcznych prac transportowych.

Brak wiedzy nt. zagrożeń wynikających z transportu ręcznego generował nieprawidłowości do-

tyczące organizacji i sposobów wykonywania tych prac. Zagadnienia te były trudniejsze do wychwycenia podczas kontroli, ze względu na dużą różnorodność i zmienność robót budowlanych. Dlatego ich skala nie jest duża, niemniej jednak doświadczenie wskazuje, że ręczne prace transportowe są na budowach istotnym problemem. Świadczy o tym niedostosowanie dróg komunikacyjnych do rodzaju transportu oraz ładunku. Najczęściej drogi te nie były wyznaczone lub miały nieodpowiednią szerokość (10%). Nie zapewniono stabilnej, równej i nieśliskiej powierzchni ciągów komunikacyjnych (11%). Nieprawidłowo wykonano pochylnie do ręcznego transportu materiałów (11%) – nie były one na stałe związane z konstrukcją obiektu lub miały nieprawidłowy spadek. Niewłaściwy kąt nachylenia schodów tymczaso-

wych, po których przenoszono materiały, stwierdzono na 4% budów.

Pracodawcy na ogół, w szczególności na większych budowach, stosują rozwiązania techniczno-organizacyjne ograniczające konieczność wykonywania przez pracowników ręcznych prac transportowych. Do transportu materiałów, nawet niewielkiej ilości, stosowane są maszyny i urządzenia budowlane – najczęściej żurawie lub dźwigi towarowo-osobowe. Brak stosowania tego rodzaju rozwiązań stwierdzono jedynie na 5% kontrolowanych budów.

Należy zauważyć, że stwierdzone nieprawidłowości nie powodują bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub życia pracowników wykonujących roboty budowlane. Kształtują natomiast **uciążliwe warunki pracy zatrudnionych na placach budowy**. Zarówno pracownicy, jak i pracodawcy oraz osoby nadzorujące roboty nie mają wiedzy na temat bezpiecznych sposobów ręcznego dźwigania i przenoszenia ciężarów. Bagatelizują zagrożenia związane z nieprawidłową organizacją i wykonywaniem ręcznych prac transportowych, a przecież długotrwałe oddziaływanie zbyt dużych obciążeń na układ mięśniowo-szkieletowy pracowników powoduje narastające dolegliwości i w efekcie prowadzi do utrwalonych zmian chorobowych.

22. Bezpieczeństwo i higiena pracy przy wykonywaniu robót drogowych i mostowych

Budownictwo drogowe i mostowe charakteryzuje się wysokim stopniem ryzyka zawodowego i wypadkowego, ze względu na specyfikę stosowanych technologii, warunki atmosferyczne, zmienność frontu robót, prowadzenie prac na terenie otwartym, pozbawionym elementów infrastruktury społecznej i technicznej (lasy, pola, przeszkody wodne i techniczne – magistrale, sieci).

W roku 2007 inspektorzy pracy przeprowadzili kontrole na 506 budowach mostów, wiaduktów kolejowych i autostrad, przebudowach i remontach dróg powiatowych i krajowych oraz węzłów komunikacyjnych. Skontrolowano 652 pracodawców, zatrudniających ponad 17,7 tys. pracowników, w tym 1414 kobiet i 78 młodocianych. Szczegółowe informacje nt. najważniejszych nieprawidłowości przedstawiono na wykresie.

Kontrole wykazały niezadowalający stan warunków i organizacji pracy przy wykonywaniu robót drogowych i mostowych. Najczęściej spotykane nieprawidłowości to: **niewłaściwe prowadzenie prac na wysokości oraz niewłaściwa budowa i stan techniczny rusztowań, montowanych często przez osoby nieposiadające uprawnień kwalifikacyjnych**. Niezabezpieczenie i nieoznakowanie stref i miejsc

niebezpiecznych stwierdzono na co drugiej budowie, m.in. w pobliżu pracujących specjalistycznych maszyn i urządzeń do robót ziemnych, drogowych i budowlanych.

Ze względu na stałe przemieszczanie się maszyn i osób wykonujących pracę (na co czwartej budowie) – brak było w miejscach wykonywanych robót właściwych pionowych znaków drogowych lub urządzeń bezpieczeństwa ruchu; często stwarzało to zagrożenie publiczne.

Zaznaczyć należy, że 222 osoby obsługujące maszyny i urządzenia budowlane nie posiadały wymaganych uprawnień kwalifikacyjnych (na 22% budów). Osoby obsługujące oraz nadzorujące nie wiedziały nawet o obowiązku posiadania odrębnych uprawnień kwalifikacyjnych do obsługi ciężkiego sprzętu budowlanego.

Większość robót ziemnych dotyczyła formowania nasypów bądź układania warstw nośnych pod nawierzchnie drogowe, niemniej w trakcie kontroli stwierdzono również wiele zagrożeń i nieprawidłowości dotyczących prowadzenia szeroko pojętych **robót ziemnych**, w tym wykopów. Polegały one na braku zabezpieczenia ścian wykopów poprzez odpowiednie skarpowanie lub ich obudowanie, braku bezpiecznych zejść i wejść do stanowisk pracy w wykopie, a także na nieprawidłowym wydobywaniu i składowaniu urobku (42% budów).

Brak zabezpieczenia placu budowy przed dostępem osób postronnych stwierdzono na 23% budów. Zarówno pracodawcy, jak i osoby kierujące pracownikami uważają, że na terenie robót przebywają tylko osoby wykonujące pracę, zapominając, że roboty powodują utrudnienia i zagrożenia dla uczestników ruchu drogowego – zmotoryzowanych i pieszych.

Niepokojące jest zjawisko niestosowania środków ochrony indywidualnej przez pracowników (38% budów), którzy tłumaczą, że „przeszkadzają im one w pracy, bo są niewygodne”.

Dla 36% budów nie opracowano instrukcji bezpiecznego wykonywania robót, co wiązało się z niewłaściwie wykonywanymi pracami, w tym pracami szczególnie niebezpiecznymi.

Stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości w zakresie eksploatacji urządzeń i instalacji elektrycznych dotyczyły głównie braku ich zabezpieczenia przed możliwością mechanicznego uszkodzenia (32% budów).

Na co czwartej budowie brak było zaplecza higienicznosanitarnego. Spowodowane było to trudnościami w doprowadzeniu mediów i odprowadzeniu ścieków oraz rozciągnięciem prac w terenie.

Przyczyny stwierdzonych nieprawidłowości to:

- niewłaściwy nadzór oraz organizacja i koordynacja robót wykonywanych na budowach;